

גיליון 2795 | כ"ו באב תשע"ז | 18.8.2017

ימים

כך הפכה אריס רוט, נכדתו של חבר המפא"ה הנאצית, לישראלית בשרה < 62

ידיעות אחרונות

גם להכחיש זה פשע מאור זגורי על חשיפת העדות הדרמטית בפרשת ילדי תימן < 24

תחקיר

ישדראליקה

איך קורה שהמדינה שאמורה לשמור על סודותיה הביטחוניים ופרטיות אזרחיה - מדליפה אותם בעצמה

מסמכי מודיעין חסויים, שמות אנשי שב"כ שחשופים לעיני כל, פעולות ביטחוניות רגישות, פרטים של ילדים מאומצים, מידע בריאותי ונפשי דיסקרטי על אזרחים - ואפילו דיווחים על אישה במעגל הזנות, שנדבקה באייזס. כל אלה ועוד מתגלים בכמה הקשות מקלדת בארכיון המדינה. "ידיעות אחרונות" חושף: מחדל דליפת המידע - הסיפור המלא

גיא ליברמן < 26

אוכלי העשבים תכירו את הטרנד הקולינרי שכובש את אמריקה: לבשל הכל עם מריחואנה

אביו, בנו הסופר ישי שריד יוצא נגד המסעות לאושוויץ ומגלה מה הסריד את אביו יוסי בימי חייו האחרונים

ארכיון המדינה, הכפוף למשרד ראש הממשלה,

הוא הגוף הממלכתי האחראי על תיעוד

ההיסטוריה של מדינת ישראל. אלא שלצד

מגילת העצמאות, הסכמי השלום ואינספור

אוצרות לאומיים שנחשפו לציבור בשנים

האחרונות, מתברר כי כל גולש יכול להקיש

ולמצוא מידע ביטחוני מסווג או סודות

אינטימיים רגישים. תחקיר "ידיעות אחרונות"

חושף כי בין השאר דלפו מהארכיון: **מסמכי**

מודיעין חשאיים; שמות אנשי שב"כ האסורים

בפרסום; שם **משת"פ שהסגיר מתכנני**

פיגועים; פרטי ילדים מאומצים והוריהם;

שמות חוסים ממשפחות הרוסות במעונות

ובפנימיות; פרטי עולים שעברו ברית מילה

מאוחרת; ואפילו שמות מורים שניהלו רומן

בבית ספר. **והחדשות הרעות יותר:**

המצב עוד עלול להחמיר.

ארכיון המדינה בתגובה:

מדובר בתקלה, בעקבות

פניית העיתון הסרנו מסמכים

צילום: אוחד צינפור

גיא ליברמן • איר: אופיר בגון

כמה מהמסמכים שנחשפו מארכיון המדינה

ועד היום הזה, במהלך עשרות שנים אלה הסגיר למשטרת ישראל מתכנני פיגועים למיניניהם בעודם באיבם על נשקם, חסף עבירות פליליות במאות בתוך אלה פשעים חמורים, באמצעות המודיעין המשטרה.

כל אלה ללא ספק הוסיפו לבטחון, והצילו חיי

מילה "סודי" מתנוססת בראש מסמך בן שלושה עמודים וכאילו כדי להבהיר את חשיבות העניין נמתח מתחתיה קו בולט. ואם זה לא מספיק בדור, הרי שהמילים "מדינת ישראל, שירות ביטחון כללי", שמופיעות כמעט בצמוד, אמורות להבהיר סופית שתכולת הניידות מסווגת למכתבים בלבד - שד בממשלה, יועץ בכיר לראש הממשלה דאו ושני בכירים בשב"כ. עיון במסמך, שנכתב באפריל 1978, חושף פרטים מאלפים על סוגיה ביטחונית דיסקרטית שהעסיקה את המדינה במהלך השנים. המסמך הזה, ועוד כמותו, מכילים מידע סודי שאסור בפד כדי לוודא את הרבדים שלחנו אותו לצנזורה - האמונה על מניעת פרסומים שיש בהם וראות קדונה לפגיעה ממשית בכיטחון המדינה - שם אסרו על פרסום פרטים ממנו.

האבטורר הגדול הוא שאת המסמך הזה ואחרים כמוהו לא העביר לירינו מקוד עלום. הדרך להשיגו הייתה פשוטה: הוא מפורסם במלואו באתר האינטרנט של ארכיון המדינה - הארכיון הממלכתי של מדינת ישראל - כולל הפרטים האסורים בפרסום.

והנה עוד קבוצת מסמכים גלויים שמי צאנו באתר, העוסקים בעניין ביטחוני הדה גורל. מוזכר בהם אדם (שמו המלא שמור במערכת), תושב יהודה ושומרון. מעבר לפרטיו האישיים, לרבות מספר תעודת הזהות שלו, שחשופים לכל גולש, מופיע גם מידע רגיש שלפיו אותו אדם שימש במשך עשרות שנים סייצן של כר חות הביטחון הישראליים.

במסמך, מלפני כ-20 שנה, מצוין כי אותו אדם "הסגיר למשטרת ישראל מתכנני פיגועים למיניהם בעודם באיבם על נשקם, חסף עבירות פליליות במאות, בתוך אלה פשעים חמורים באמצעות המודיעין המשטרה. כל אלה הוסיפו לביטחון והצילו חיי אדם, בתוך אלה חיי חיילי צה"ל".

גורם שנחשף לתוכן המסמך הודיע: "זה רבר חמור. אסור בשום פנים ואופן לחשוף מסמך כזה", אמר.

מפעל חשיפה אדיר

ארכיון המדינה הוא המוסר הממלכתי האמון על הניהול ועל השמירה של חר מרים בעלי חשיבות לאומית, חברתית והיסטורית המתעדים את תולדות העם ומדינת ישראל. באוספיו מסמכים, תמונות, סרטונים, מפות ועוד. עם מפקידי החומרים בגנך נמנים מאות גופי ממשל,

פוח...מחור...לופקים
די...לופים...לופים.

מדינת ישראל
שירות ביטחון כללי

78 27

הנדון: סיכון הדבקה באיידס ע"י יצאנית מבית שמש

ביום 3.9.87 נמסר כי על זונה באיזור בית שמש בצבא נזדגנים חיובי באיידס.

חשיפת
סייען שבד
עם כוחות
הביטחון

מסמכים
סודיים של
השב"כ

מידע מזהה
על אישה בזנות
החולה באיידס

"החל מיום 23 ביולי 2017 חדל ארכיון המדינה לבצע חשיפה על רוב החומרים שבאוספיו. ביצוע החשיפה יעבור לגופים המוסריים שהפקירו את החומר בארכיון", הובהר.

ההחלטה עוררה ביקורת בקרב חוקרים, היסטוריונים ורבים אחרים. הטענה העיקרית הייתה שאם לא די בשיחוי שיש גם כך בפרסום חומרי ארכיון - הרי שההחלטה החדשה והעברת מלאכת החשיפה לגופים ולמשרדים השונים יובילו לעיכוב נוסף בחשיפת חומרים ואף להגבלתם שלא לצורך. מדובר בטענה שיש בה יותר ממירה של צדק.

ובכל זאת, תחקיר "יריעות אחרונות" שמתפרסם כעת חושף את התוצאה של מפעל חשיפת המסמכים האדיר, שכבר התבצע בשנים האחרונות על ידי ארכיון המדינה, וכולל כאמור מיליונים רבים של מסמכים.

ממצאי התחקיר מלמדים כי דווקא המדינה, זו שאמורה לשמור על סודותיה הביטחוניים ועל פרטיות אזרחיה, אחראית לרליפה גדולה של מידע, שלא אמור להיות גלוי לעיני כל.

בוה אחר זה התגלו בפנינו שלל מסמכים, שלא ברור כיצד מצאו את דרכם לאתר ארכיון המדינה. וכך, לצד תיעודים של אוצרות לאומיים כמו מגילת העצמאות, הסכמי השלום ופרוטוקולי ועדות חקירה - מצאנו ניירות בעלי רגישות מסוג גבוהה. כאלו הכוללים מידע ביטחוני מסוג ווג או מידע שחודר בגלל גסה לחיי הפרט של האזרח בשלל תחומים: שמות אנשי שב"כ האסורים בפרסום; פרטי מאמצים והוריהם; שמות ילדים שנשלחו לפנימייה; בצירוף נסיבות חייהם האישיות הקשות; שמות עולים חדשים שעברו ברית מילה מאוחרת; אישה בזנות החולה באיידס; שמו המלא של פעוט שעבר התעללות קשה וסיפורו הסעיר בעבר הלא רחוק את

המדינה. בין השאר עסק הדוח במקרה נקודתי, שבו נחשפו על ידי הארכיון תיקי חשודים כשיתוף פעולה עם הנאצים, מבלי שהמשטרה החליטה לפרסמם. ברוח המבקר נכתב כי הגנו העביר מידע "באופן שעלול היה לפגוע בפרטיותם של החשודים".

"הראתי תיקים לחוקר בתנאי שלא יגלה את השמות. התיקים הללו לא נפתחו לציבור במסגרת אתר ארכיון המדינה", הסביר השבוע לזוביק מנגר.

במכתב שהעבירה לפני כמה חודשים היועצת המשפטית למשרד ראש הממשלה, שלומית ברנע פרגו, היא ציינה מקרים שבהם הורה לזוביק "לחשוף חומר ארכיוני בניגוד לעמדת המפקיד". עוד ציינה במכתבה כי לזוביק מנחה את אנשי שיו לפעול לפי הנחיותיו גם כשאלה "עור מרות בסתירה לחוות דעת משפטיות".

המחלוקת סביב פעולת הארכיון הובי לה בחורשים האחרונים לחלופת מכתבים נועזת וכללה התערבות של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, דו נורי. לזוביק טען מנגר כי הוא פועל תוך הפעלת שיקול דעת, בתחום בו קיימות הוראות סותרות, וכי הוא מתקשה לעיתים לקבל תשובות מהמשרדים השונים. ובכל זאת ארכיון המדינה הודיע לאחרונה על מדיניות חדשה בחשיפת חומרים ארכיוניים.

בהם משרדי ממשלה, ארגונים וגופי מדינה, רשויות מקומיות וחברות ממשלתיות. כשנים האחרונות עבר ארכיון המדינה - הכפוף ישירות למשרד ראש הממשלה - מהפכה של ממש. חרדי עיון ורפים מזהיכים אאוט, אתר אינטרנט ירירתי אין. צוות מוגבר מטעם הארכיון עמל על סריקתם של עשרות מיליוני מסמכים שנמצאים בידי הארכיון והעלתם לאתר האינטרנט שלו.

באתר ארכיון המדינה מצוין כי נכון לעכשיו נסרקו יותר מ-61 מיליון מסמכים, מתוך כ-400 מיליון דפי תיעוד, כאשר קצב הסריקה עומד על 15 מיליון מסמכים לשנה. מתוך אלה זמינים כרגע לעיון הציבור 14.5 מיליון מסמכים. החר מר המועלה לאתר מסודר ומקוטלג בתיקיות רבות.

מטרת העבודה המואצת היא להתאים את ארכיב המדינה הוותיק לעידן המדיה החדש ולהרביק את הפער בפרסומם של אינספור חומרי ארכיון חשובים שטרם נחשפו.

אלא שהמהפכה שעליה תחום גנו המדינה, ר"ד יעקב לזוביק, גם עוררה עליו ביקורת - והיו שהעלו חשש מפרסומם של חומרים שאינם צריכים להיחשף לעיני כל. לפני יותר משנה פירסם מבקר המדינה, יוסף שפירא, דוח שעסק בארכיון

באחד המסמכים המסווגים מצאנו את עמדתם של אנשי שב"כ, שאיבחנו פרצה ביטחונית בפעילותו של הצלב האדום. למרות שכל אחד יכול לצפות במסמך המלא באתר הארכיון, בצנזורה הצבאית שאליה שלחנו את המידע - פסלו חלקים ממנו לפרסום

ארכיון המדינה
צוות חובבני עמל
בשנים האחרונות
על סריקת עשרות
מיליוני מסמכים

צילום: לע"מ

סום שמות מאומצים, מאמצים או הורים שמסרו ילד לאימוץ.

אלא שבארכיון המדינה מצאנו מסמכים מאמצע שנות ה-80 העוסקים בילדים שהוחלט להעבירם לאימוץ מסיבות שונות, ובהן "היעדר מסוגלות הורית". אלה עמוסים בתיאורים קשים על אורות מהלך חייהם של ההורים, על יחסיהם המורכבים עם ילדיהם, כולל חוות הדעת של עובדי הדיווח השונים.

במסמכים נעשה ניסיון להשחיר פרטים מזהים, אך זה נעשה ברישול: באחד הדפים כתובים שמותיהם הפרטיים של הילדים ותאריכי לידה שלהם; בהמשך מופיע גם שם המשפחה. מי שיעלעל בהמשך המסמך יוכל למצוא גם את שמותיהם של כמה מהאחים, לרבות מקום המגורים של אחד מהם, או למשל את מקום עבודתו של האב.

הרוגמה הבאה מקוממת לא פחות. בתיאור התמציתי של תיק המסמכים באתר נכתבו המילים "רגיש ביותר", וכן שהוא מכיל מידע על מאומצים ולכן שמם הושחזר. בתיק, שעוסק בפרשה שהסעירה את המדינה, אנו מוצאים את דבריה של אישה שטרם עדותה דרשה חיסיון מלא. "אנחנו נותנים צו איסור פרסום של כל מה שנאמר בדיון..." הכריז הפרוטוקול יו"ר אותה ועדה. חיסיון? הצחקתם את ארכיון המדינה. במסמכים שבאתר הארכיון מופיע שמה המלא שוב ושוב לאורך הפרוטוקול, כמו גם שמות הוריה המאמצים ועיר מגוריהם. אגב, עיון בעדויות של אחריהם בתיק מלמד כי שמותיהם דווקא כן הושחזרו.

חושפים חוסים

מאמץ רב הושקע בבנייתו של אתר ארכיון המדינה ובהנגשתו לציבור הרחב. "כל מסמך סרוק נברק באופן ידני לפני פרסומו באתר ארכיון המדינה", מובטח בסרטון תדמית מטעם הארכיון. ייתכן שזה נכון, אלא שלא ברור עד כמה מיומן או קפדן הצוות שבוחר את המסמכים.

גורמים המכירים את עבודת הארכיון סיפרו לנו כי כדי לעמוד בקצב עיבוד החומרים, פועל במקום צוות סטודנטים. "יש כאלה שקיבלו הכשרה קצרה ומיד החלו לעסוק בעבודה הרגילה של חשיפת מסמכים", טוען אחד מהם. הגנו לזוביק אומר מגנר כי כל סטודנט זוכה להכשרה מקצועית של כעשרה ימים, וכי מרבית המסמכים הבעייתיים המוזכרים בכתבה זו טופלו על ידי עובדים ותיקים.

כך או כך, ריבוי המסמכים שבהם נתקלנו שיש בהם מידע שלא אמור להתפרסם, וכל זאת כאמור מבדיקה מדגמית - מדאיג ביותר. יש לציין כי הרוגמות

מים לשעבר. מרבית הבקשות, כך ניתן ללמוד, אושרו.

אלא שבאופן רשלני פרטים מזהים של רבים מהעולים שביקשו לקיים ברית מילה מאוחרת בישראל מתנוססים לעיני כל. למשל סיפורו של א' (השם המלא שמור במערכת), תושב הצפון, שהיה נער כשעלה ארצה מקישינב ב-1990. לאחר מכן הגיש בקשה לקיים ברית מילה. במסגרת בקשתו מפורט כיצד משפחתו תוחרה לגבי שורשיה. "האם פ' (השם המלא שמור במערכת) בתעודה נרשמה כיהודייה. שוחחתי עם אמה, דוברת יידיש, סיפרה שבבית שמרו שבת, אמה שלה בי רכה על גרות שבת", תיאר עובר הרבנות הראשית, שקבע כי א' יהודי - ולכן יכול לקיים ברית מילה. במקרה אחר מ-1991, הנוגע לעולה בן 15 שביקש לקיים ברית מילה, מצא נציג המרעצה הדתית כי "אביו של אביו הילד אינו יהודי".

ניכר כי היה מי שעייץ במסמכים טרם חשיפתם לציבור. בעוד מספרי תעודות הזהות והעולה הושחזרו, יתר הפרטים - לרבות שמות מלאים, שמות ההורים, כתובות, תאריכי הלידה ועוד - נותרו גלויים לגמרי.

פנינו השבוע לאחר האנשים, שמודרים במסמכים כמי שעבר ברית מילה מאוחרת. "לא הייתי רוצה שמסמכים כאלה יסתובבו בחוץ", אמר לנו אותו אדם, שהופתע לשמוע כי מידע כל כך ריסקרטי חשוף לכל. "זה משהו אישי שלי, מה גם שאני עובר במשרד ממשלתי ובתפקיד רגיש".

חיסיון? לא ממש

תחום אימוץ הילדים הוא כידוע רגיש במיוחד, כשהחוק אוסר במפורש על פר-

בכמה מסמכים מצאנו את סיפורו של תושב יו"ש, שבמשך שנים ארוכות שימש כסייען של כוחות הביטחון הישראליים. האיש, כך נכתב, "הסגיר מתכנני פיגועים למיניהם בעודם באיבם על נשקם. כל אלה הוסיפו לביטחון והצילו חיי אדם, בתוך אלה חיי חיילי צה"ל". במסמכים נחשף שמו המלא

נית בפעילותו של הצלב האדום. למרות שכל אחד יכול לצפות במסמך המלא באתר ארכיון המדינה, בצנזורה הצבאית שאליה שלחנו את המידע - פסלו חלקים ממנו לפרסום.

תקנות הארכיונים רואות חשיבות עליונה בהקפדה על שמירת מידע אישי הנוגע לאזרחי המדינה - ולכן קבעו כי "חומר בענייני פרט של אדם ומסמכים אישיים" ייחשפו רק 70 שנה לאחר שגור צדו. זאת, כמובן, בשל החשש מפגיעה בפרטיותו של אדם או בשמו הטוב.

אלא שהמציאות מלמדת כי בארכיון המדינה פרטיותם של אזרחים במדינת ישראל נרמסת שוב ושוב. הרוגמות רבות, אחת בוטה מהשנייה.

הנה למשל תיקייה ובה מסמכים, חלקם מלפני כ-15 שנה בלבד, הנוגעים לפרשה שהסעירה את הממסד הרפואי בארץ: סיפורו של פועט שעבר התעללות אכזרית על ידי אחד מקרוביו, ולמרות שלאורך תקופה סבל שברים וחבלות קשות בכל חלקי גופו, שורה של רופאים שטיפלו בו לא זיהו אותו כנפגע התעללות. בעקבות הפרשה הוקמה ועדת בדיקה, שאת ממצאיה, שמות הרופאים שהיו קשורים בטיפול בפועט, שלל ההתכתבויות הריסקרטיות בעניינו, פי-רוט ההתעללות ומחילי הטיפול בו - כל אחד יכול לקרוא. מובן שמידע כזה, הנר גע לאדם שהיום הוא צעיר בראשית חייו, אמור להישמר בקפדנות רבה. ואכן, בארץ כיון המדינה הבינו שעליהם להשחיר את פרטיו, אך עשו זאת ברשלנות רבה - ושמו המלא מופיע שוב ושוב לאורך המסמכים. אנחנו ספרנו יותר מעשר פעמים.

פה לפחות ניסו להשחיר. באתר הארכיון ניתן למצוא למשל תיקייה עבת כרס תחת הכותרת "ברית מילה למבוגרים", ובה עשרות רבות של בקשות לקיים ברית מילה לעולים חדשים ממדינות חבר הע-

הממסד הרפואי; ואפילו פרטיהם המזהים של מורים שנטען כי הם מקיימים ביניהם דומן.

בחלק מהמסמכים שלפנינו איש לא טרח להסוות את פרטי המוזכרים; בחלק אחר דווקא היה ניסיון להסתרת פרטים - אבל הוא נעשה באופן רשלני כך שמידע הושחזר רק בחלק מהמקומות ובחלק אחר אותו מידע מופיע בגלוי.

שלל הממצאים שהעלתה בדיקה מדגמית שערכנו עלול ללמד כי היקף המחורל בקרב מיליוני המסמכים שבאתר נרחב בהרבה.

השחרה בכאילו

חוק הארכיונים קובע כי כל אדם רשאי לעיין בחומר ארכיוני המופקד בגנוך, אלא שיש לכך הגבלות התלויות באופי המידע. העיקרון הוא כי ככל שהחומר הארכיוני רגיש יותר - כך מועד פתיחתו לעיון הציבור רחוק יותר. בתקנות הארכיונים משנת 2010 מפורטים סוגי חומרים וזמן הגבלת פרסומם. כך, למשל, חומרים בענייני חוץ של משרד החוץ ומשרד ראש הממשלה מותרים בפרסום 25 שנה ממועד היווצרם. פרוטוקולים והחלטות של ישיבות הקבינט מותרים בפרסום אחרי 50 שנה. המועד המקסימלי בתקנות הוא 70 שנה ומתייחס כצפוי לחומרי גרפיקה רגילים כמו השב"כ או הוועדה לאנרגיה אטומית.

ובכל זאת, כאמור, בבדיקה שערכנו בארכיון המדינה גילינו מסמכים של השב"כ המסווגים כסודיים. בין השאר מצאנו גם שמות אנשי שב"כ, האסורים בפרסום.

במסמך אחר משנת 1985, למשל, מצאנו את עמדתם של אנשי שב"כ, במסגרת דיון צה"לי, שאיבחנו פרצה ביטחון

בארכיון מופיע תיק של ארגון נעמת ובו שמות עשרות ילדים ששהו בעבר באחת מפנימיות הארגון. "האב עצבני, מכה את הילדים. האם לא מתפקדת", נכתב ליד שם אחד החניכים. "האם מופרעת, מרבה לשתות ולהשתכר", נכתב ליד ילדה אחרת. "האם נטשה את הילדים", נכתב ליד שמו של ילד בן שבע

מתוך סרטון התזמית של ארכיון המדינה שבו מובטח כי "כל מסמך נבדק באופן ידני לפני פרסומו"

בדרך מן המחסן אל אתר האינטרנט על כל המסמכים לעבור סריקה

כל מסמך סרוק נבדק באופן ידני לפני פרסומו באתר ארכיון המדינה

באחד התיקים מצאנו רשימת שמות של עולים חדשים שעברו ברית מילה מאוחרת ומידע אינטימי נוסף עליהם. "זה משהו אישי לגמרי, היו צריכים לשמור על הפרטיות שלי", אמר לנו השבוע בכנס אחד האנשים ששמו נחשף

בחלקו העליון של הנייר כתוב: "אישי - רחוק" ו"סורי רפואי", ומתחת למילים הללו נמתח קו. ולמרות זאת, שמה המלא של האישה מופיע בכירורג נוגרנים במכתב מסופר על "זונה בעלת נוגרנים חיוביים לאיידס". עוד מצוין שם כי אחרי שבמשרד גילו עובדה זו והתריעו בפניה על הסכנות, היא נתפסה "עם שני סרסורי רים אנשי העולם התחתון". במכתבו כתב הבכיר כי "משרדנו חייב לנקוט פעולה מיידית" ומוסיף: "גם השוטרים חוששים לטפל בה מפחד הרבקה באיידס". הלאה, הנה תיק מלפני כ-16 שנה המתעד את תולדותיו של סכסוך מר בין גודם במשרד הבריאות לבין מנהל בית חולים מוכר - כאשר המנהל מאשים את השני בהדלפות לעיתונות ומפנה כלפיו טענות קשות אחרות. בחלק מהמסמכים הושרר שמו של איש משרד הבריאות, ובחלק אחר הוא מופיע בגלוי. בתיק של מוסד טיפולי אחר ניתן לקרוא השתלשלות מסמכים נועזת בין מנהל המוסד לעובדת, שבה הוא מטיח האשמות קשות בגין תפקודה. שוב, למרות שפרטיה נמחקו במסמכים, באחד מהם מופיע שמה המלא. והנה מכתב מאמצע שנות ה-90 שבו מתלונן מורה בבית ספר בפני ראש מועצה מנהלית, כי מנהל בית הספר מקיים רומן עם מורה - שאף מקבלת ממנו יחס מיוחד. שמות המורה והמנהל כמוכר גלויים. האם היה ביניהם רומן? ואם כן, מרוע זה אמור לעניין את אורחי המדינה?

חושף את העובדה שבנה של האישה מאושפז במעון לאוכלוסייה מיוחדת במרכז הארץ. הכל מופיע עם פרטים מלאים. על מכתב נוסף לאותו שר מסוף 1996, חתום אסיר מאחד מבתי הכלא בארץ. במכתבו חושף האסיר פרטים רפואיים אינטימיים ביותר, ומגלה: "בתי עברה טראומה קשה, אנסו אותה". שמו ומספר תעודת הזהות שלו גלויים. בארכיון המדינה תוכלו גם למצוא מסמך העוסק באישה בוגרת החולה באיידס מאוחר בית-שמש. המסמך נכתב ב-1987 על ידי בכיר במשרד הבריאות ונשלח לשרה ראז, שושנה ארבל-אמוליונו.

אורחי מדינת ישראל. במסמכים נוספים מצאנו את שמותיהם המלאים של חוסים במוסדות שונים. אחד מהם הוא מעון סנט-וינסנט בירושלים, המאכלס ילדים עם צרכים מיוחדים. הנה, למשל, דרישת תשלום ששלחו ראשי המוסד להוריה של חוסה ששוהה בו שנים רבות ולפי הכתוב "לא יצאה יום אחר". בכותרת המסמך הושרר שמה, אלא שבגופו מופיע שמה המלא. מסמך אחר בתיק מגלה שם של חוסה אחר ששהה שם בשנות ה-80, גם שם הושרר שמו במקום אחר, ומופיע באופן גלוי כמה שורות לאחר מכן. אותו הדבר חוזר על עצמו במסמך העוסק בילדה שאובחנה בשירות למפגד וכולל פרטים רגישים רבים על אודות משפחתה ומצבה הסוציאלי.

"כחד מאידס"

לפעמים מידע ריסקרטי מתחבא במכתבים שגדתיים. כך למשל מכתב ששלחה אישה ב-1994 לאחד משרי הממשלה,

המובאות כאן הן רק חלק ממה שמצאנו. אנחנו ממשיכים לשוטט באתר ונתק-לים באסופת מסמכים של ארגון נעמת, הנוגע לפנימיות שהפעיל. "מצודף בואת החומר", נכתב במזכר פנימי בין עובדים בכירים בנעמת מלפני יותר מ-30 שנה. ה"חומר", כך אנחנו מגלים בתימהון, כולל את פרטיהם המזהים של עשרות ילדים ששהו אז בפנימיית הארגון. לצד שמותיהם המלאים, מפורטים עיר מגוריהם, שם האב, תאריך לידה ועוד. ואם זה לא מספיק, ליד כל אחד מהם מפורטות נסיבות הגעתו לפנימייה. "האב עצבני, נכתב לצד שמו של חניך בפנימייה. "האם מופרעת, מדבה לשתות ולהש-תכר", נכתב ליד שמה של ילדה אחרת ומצוין שקיבלה בפנימייה "טיפול בדיבור ודיפוי בעיסוק". הלב נכמר כשהעין קורט לטת את שמו של ילד בן שבע או, שהגיע לפנימייה כי "האם נטשה את הילדים". די ברור שמידע מהסוג הזה איננו מסוג החומר שארכיון לאומי אמור להציג בפני

"המקרים המדוברים לא היו צריכים להיחשף. התיקים ירדו מהאתר"

גנז המדינה יעקב לזוביק מגיב לממצאי התחקיר

ד"ר יעקב לזוביק

"אנחנו חייבים לשפר את עצמנו, להפיק לקחים ולעשות טוב יותר - אבל הברירה כרגע היא בין שהציבור יראה את החומר ויהיו תקלות לבין זה שלא יהיו תקלות והציבור לא יקבל מידע. יש ביקוש גואה בציבור בשנה האחרונה לראות חומר". בשיחה איתנו הוסיף ד"ר לזוביק כי הנוהל החדש שלפיו משרדי הממשלה ויתר הגופים המפקידים הם אלה שיהיו מעתה אחראים לחשיפת חומריהם - יביא לתקלות רבות, הרבה מעבר למה שנחשף בתחקיר זה. "כיוון שהפסקנו לבצע חשיפה והעברנו את חשיפת החומר למשרדים הממשלתיים - כמות התקלות תהיה הרבה יותר גדולה. אצלנו לפחות נלחמים בתר-פעה. המצב יהיה פי מאה יותר גרוע, כי במשרדים האלה אין אף אחד שעוסק בחשיפה מבחינה מקצועית. "הוצאנו בקשות לחשיפה של כ-1,500 תיקים למשרדים, ולא קיבלנו תיק אחד חזרה במשך שלושה שבועות. אז כבר עכשיו אפשר להבין שיהיה עיכוב מרהיב. בנוסף, ההכשרה שאנחנו מקיימים לעובדי הארכיון החושפים חומרים לא מתבצעת במשרדים השונים. אז או שהם יחשפו חומרים ללא הבנה - ובנושא של חומרים מסווגים אני משוכנע שזה יקרה - או שהם ישחירו כל כך הרבה, כך שלא ייחשפו חומרים שהציבור אמור לראות".

בתגובה לממצאי תחקיר "יריעות אחרונות" מסר גנז המדינה, ד"ר יעקב לזוביק, כי "ארכיון המדינה עובד מהפכה. בעבר היו באים לארכיון אלף איש בשנה, והיו מזמינים בערך 5,000 תיקים בשנה. כיום, בעקבות העלאת המידע לאתר האינטרנט, ביולי האחרון בלבד הוזמנו על ידי הציבור 5,000 תיקים. מאז מאי 2016 ביקרו באתר יותר מרבע מיליון איש. ועדיין יותר מ-90 אחוז מהחומרים שמור עד החשיפה שלהם כבר הגיע לפי החוק, טרם נבדקו ולכן טרם נפתחו לעיון הציבור. "לאור קצב הזמנת החומרים על ידי הציבור, אנחנו עוסקים קודם בדרישות הישירות ולא בחשיפה שיטתית ועקבית. "פעולת החשיפה היא פעולה שטועים בה. כל המיקרים שהעברתם לידינו אכן נמצאו ככאלה שלא היו צריכים להיחשף. כל התיקים הללו ירדו השבוע מאתר האינטרנט של ארכיון המדינה. "בניגוד לטענה שנשמעה כי סטודנטים אחראים לתקלות, בדיקה שקיימתי העלתה שאת מרבית הטעויות שנמצאו בבדיקה הנקודתית שלכם עשו עובדים ותיקים. הוותיקים פחות זהירים, הם בטוחים שהם יודעים מה שהם עושים. זה קורה, גם אני עשיתי טעות בהליך חשיפת חומרים לפני כמה חודשים.

גנז המדינה תחקירים
 הכתובת לחשיפות
 tahkir@yediath.co.il